

Kas säärast põrgupalavust on Eestis varem tuntud?

SELLE NÄDALA algul, 12. juulil andis Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituut (EMHI) Eesti elanikele kuumahoiatuse. See pani paljusid imestama: kas juba kümnekond päeva kestvat palavust ei panda muidu tähele?

Inimese mälu on aga mõnikord väga lühike. Ka nüüd päritakse sünoptikutelt ja klimatoloogidelt, kas säärast põrgupalavust on Eestis üldse varem tuntud. Rahvast huvitab, kas lõunamaine ilm jääb kauaks püsima; kas praegune päike on eriti põletav; miks on ametlikud soojanäidud erinevad «minu maja seinal oleva kraadiklaasi omadest»...

MEIE METEOROLOGID annavad kuumahoiatust suhteliselt harva. Domineerivad tormi-, äikese-, tuleohu- ja põua-hoiatused. Eesti on küll põhjamaa, kuid vahel jõuavad siia ka soojad niisked õhumassid Vahemerelt või kuiv mandriline õhk Lõuna-Venemaalt.

Kui Venemaa kohal jääb ulatuslik kõrgrõhuala kauaks paigale, siis toimib see kui «ilmapolitseinik», mis ei lase jahedust ja niiskust toovaid tsük-loneid läänest siia kanti tulla. Sageli toob just kahe rõhkkonna vahel paiknemine meile lõunast kuumapahvakuid ja meie atmosfäär läheb üha palavamaks. Kui säärane olukord kestab päevi, nimetatakse seda kuumalaineks.

NII NAGU muidki ilmanähtusi, hinnatakse ka palavuse astet ikka oma mätta otsast. See, mis Saadjärve ääres suvitavale eestlasele on kuumalaine, ei ole seda Sahara kõrbes Tšaadi järve kaldal. Ja Ugandimaa paduvihm pole võrreldav Uganda hoogsadudega.

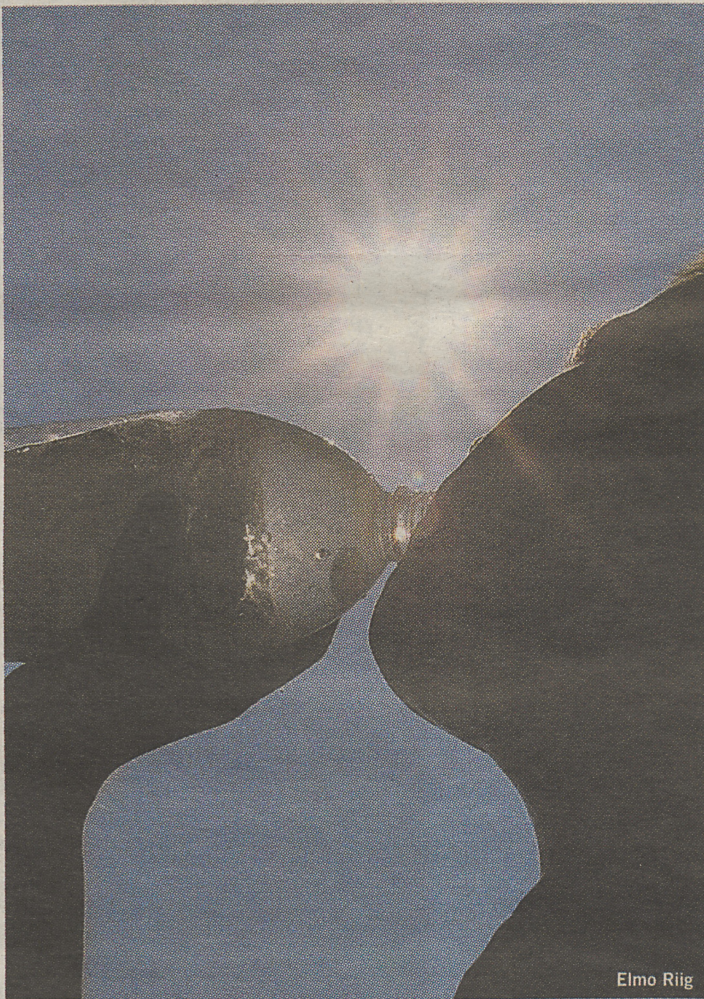
Eesti senine absoluutne maksimumtemperatuur 35,6 kraadi on mõõdetud suhteliselt hiljuti, 1992. aasta 11. augustil Võrus. Võrdluseks on kõrvale tuua Euroopa rekord 48 kraadi, mis on mõõdetud 1977. aasta 10. juulil Ateenas. Nii et meie rekord ei tundu kuigi uhke.

Häda on selles, et oleme kohastunud keskmistele soojanäitajatele 15–17 kraadi suvekuudel. Rõõmustame, kui vesi järvedes ja meres soojeneb 21–23 kraadini. Kui õhusoe kerkib juba 30 kraadini, hakkab see paljudele tervise peale, töötada kontoris, kus pole konditsioneer, tundub piinarikas.

Ain Kallis

Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudi arendusosakonna peaspetsialist

Elmo Riig

MILLAL JÕUAVAD kuumalained tavaliselt Eestini? EMHI 2008. aastal väljaantud teatmikus «Eesti ilma riskid» on näiteid toodud 1992., 1994., 2003. ja 2006. aasta kuumalainest, mis külastasid meid juulis või augustis. Näiteks pärineb Tallinna absoluutne soojarekord 34,3 kraadi 1994. aastast.

Miks tuleva palavuse puhul alati ei hoiatata? Aga see tõttu, et üks-kaks kuuma päeva jõutakse meie kandis ikka välja kannatada, neid isegi nauditakse. Kui ööpäeva maksimumtemperatuur ületab 30 kraadi viiel või enamal päeval, peetakse seda juba eriti ohtlikuks ilmanähtuseks.

Selline olukord on Eestis tänava alates 11. juulist ning õhk näikse minevat üha palavamaks. Viimati (ajavahemikus 1961–2007) on säärast kuumaperioodi ette tulnud üksnes kahel korral: 2003. aasta juuli lõpul (28. juulist 1. augustini) Edela-Eestis ning 2006. aasta juuli keskel (7.–13. juulini) Kaagu-Eestis.

Teiseks: elame mere ääres ja sinne kuumus on väga sageli niiske (märg leil on teatavasti karmim kui kuiv).

Kuumus võib isegi tappa. Meenutagem kas või 2003. aasta augustit, kui umbes kaks nädalat kestnud ligi 40-kraadine leitsak surmas Lääne-Euroopas vähemalt 35 000 inimest. Uurimused näitasid, et hullud polnud niivõrd kõrged päevased soojanäidud kuivõrd see, et ööd ei toonud kergendavat jahedust.

Pärast toda kuumalainet said riigiametid kõvasti hurjutada, et ei olnud valmis säära-stes oludes tegutsema. Tööd said juurde nii arstid, tuletõrjujad kui energeetikud (jahutusseadmete suur töökoormus kasvatas järsult energiatarvet).

KAS KUUMALAINED on sagenenud? Kliimaandmed näitavad, et neid on tõesti meie aladele rohkem jõudma hakanud. Seda ennustavad ka IPCC raportid.

Kas iga pahvak on seotud üleilmse soojenemisega, on kahtlane. 2003. aasta kuumalaine puhul kirjutas üks Euroopa juhtivaid klimatologe Christoph Schär ajakirjas «Nature»: «Kas see 2003. aasta laine on juhuslik nähtus või seotud globaalse soojenemisega? Tõenäoliselt mõlemat.»

Kas praegune päike on eriti terav? Võib kohe vastata, et ei ole. Kui juuni keskel ulatusid ultraviolettkiirguse indeksid 7,8 ühikuni (selge sinise taeva korral), siis nüüd küünivad need vahest (ikkagi kõrge) 6,5 ühikuni, mis paljalt praadides võib muidugi väga kahjulikult mõjuda.

KUUMUS ON see, mis tekitab päikesega käsikäes põrgupalavuse mulje ning võib põhjustada rabandust. Veel tuletab EMHI tungivalt meelde, et meie metsades suureneb järsult tuleoht.

Maikuust liitus Eesti üle-euroopalise hoiatussüsteemiga Meteoalarm (www.meteoalarm.eu). Sellest esmaspäevast võib Euroopa kaardil näha Eesti kohal pruunikat värvi, mis viitab suurele ilmastikuga seotud ohule. Punase värviga on kaetud ulatuslikud alad Saksamaal, Poolas ja Ungaris — seal on ilm eriti kuum.

Olgu lugejale lohutuseks Haljala kandi vanasõna: «Parem soojas surra kui külmast elada.»

MÖTE

Üks-kaks kuuma päeva jõutakse meie kandis ikka välja kannatada, neid isegi nauditakse. Kui ööpäeva maksimumtemperatuur ületab 30 kraadi viiel või enamal päeval, peetakse seda juba eriti ohtlikuks ilmanähtuseks.

MIKS ON kuumalained ohtlikud? Esiteks ei ole me kohastunud palavuses elama, kuigi väidame, et ega soe konti riku.